



PEST, I. félv.

4. szám.

Január 26. 1871.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, esütörtökön. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat a Sz.-Istv.-Társ. igazgatóságához kérjük intéztetni.	Előfizetési ár: helyben félévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre félévre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr.	A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri fölvetelért 1 frt, 10 soron fölül, egyszeri közlésért 2 f. ha többször közöltetik, 1 f., 50 kr. számítatik.
--	--	--

### Mi van a mestergerendán?

Itt vannak a hosszú és unalmas téliesték, a család apraja, nagya beszorul a búbos mellé, hol azután azzal ölik az időt, hogy a padkán levő mécs mellé még az ördögnek is gyujtanak gyertyát, és görheny helyett — embertársuk becsületén rágódnak, és más bajával bibelődnek, olyan buzgósággal, mintha az négy ökröt hajtana az udvarra. A henyeségből származó unalom sok embert rávisz erre, és ámbár régen meg van mondva: hogy a henység az ördög szánokosa, mégis sok némén-asszony és bátyámuram szeret rajta végig nyújtózni.

Az ilyeneknél jobban és okosabban töltik idejüket azok, kik előszedik téliestéken, a százszor elmondott meséket, melyeket oly jóízűn elhallgatnak a kicsinyek, hogy a szájok is elcsordul belé. De legokosabban töltik el idejüket azok, kik téliestéken megkeresik, mi van a mester gerendán, és a nyári portól megtisztított könyvet vagy maga az apjuk olvassa eselédeinek, vagy ha röstelli bevallani, hogy nem ért hozzá, mit mai napság minden jóra való ember szégyenlhet, oda nyomja a deák-gyerek kezébe, hogy olvassa ő, mert fiatal és neki jobb szeme van.

Meg is birkózik a deák-gyerek a könyvvel, melyet apja a vásáron vett, nem is nézve meg, mi van a könyvben; mert ő is azt tartotta, mint sok felebarátja: hogy a mi könyvben van, az mind igaz, mert ha igaz nem volna, ki sem nyomtatták volna, és éppen e miatt történik, hogy sok helyütt oly nyomtatványok huzzák meg magokat a mestergerendán, melyeket ha ismerne a jólelkű gazda, nem a mestergerendán, de még a szemédkombon sem tűrne meg, nemhogy még pénzt is adna olyan házitolvajokért, kik szép szin alatt tolakodnak be a becsületes ember hajlékába, hogy meglopják hitét, megvesztegessék erkölceit, és felforgassák józan esztét.

Hogy pedig sok helyen ily veszedelmes nyomtatványok is fölkerülnek a mestergerendára, azt bizonyosan mondhatom, atyámfiai, mert mainapság annak a

nagyeszü embernek: Guttenbergnek hasznos találmányát a könyvnyomtatást, nem csak arra használják, hogy azzal az igazságot és tudományt hirdessék, és az igaz keresztény fölvilágosodást terjeszszék, hanem, hogy az a hamisságnak, hitetlenségnek és erkölestelenségnek szolgálatára álljon.

Igaz, hogy gyalázatos mesterség a nép hite, erkölcsi érzete és becsületes józan esze megrontására törekedni, és ezzel keresni a kenyeret; mégis sok ember képére ráfér a szégyen, ha még újjal mutatnak is reá: „ime egy istentelen népesaló“, csak haszna legyen belőle; a kasza-kapakerülő fajtájából pedig sokan kerülnek ki, kik az Isten drága adományát az értelmi tehetséget, a rosznak terjesztésére használják.

De biz ennek magunk vagyunk az oka, mert minek adunk helyet hajlékunkban, az ilyen erkölcsi orgyilkosoknak, minek adjuk ki keservesen keresett filléreinket oly nyomtatványokért, melyek lelkünk romlására törek-szenek. Ha a roszirányu erkölestelen nyomtatványokért senki se adna pénzt, azok, kik ily nyomtatványok készítéséből élnek, más, és becsületesebb kenyérkereset után látnának. — Maga a józanész kárhooztatja azt, hogy ellenségeinket tápláljuk, és pénzen vegyük meg saját veszedelmünket; hej pedig be sokan hisznek a mi pénzünkön, kik mindenben ellenünk dolgoznak.

Igaz ugyan, hogy tudva nem vallana kárt a szegény ember, nem esoda, ha a tanulatlan ember nem tudja kiválasztani a sok közül a jót; meg ezután azt a sok veszedelmes nyomtatványt szép szin alatt csempézik a szegény ember kezébe, ki azt hiszi, hogy a tanult emberek mindnyájan azért készítik a könyveket, hogy a tudatlan ember tanuljon belőle valamit, a szegény embernek oda sem ér az esze, hogy észrevegye, miszerint ezek a paradicsomi kígyónak tanítványai, és elhiteik az emberekkel, hogy a mindentudás fáján termett az általuk készített haszontalanság, és a felvilágosodottság

szép színe alatt hintik el az erkölcsi mérget, azért nem esoda, ha a tudatlan ember meg is hibázza a dolgot.

Majd másképp lenne az, ha minden jóra való magyar ember, ki vallására és lelke üdvére ad valamit — elhatározná: hogy soha semmiféle könyvet, vagy újságot nem vesz meg, melyről nem tudja bizonyosan, vajjon igaz, becsületes és vallásos irányu-e? Sőt ha még kínálva-kínálnák is, még ingyen sem fogadja el, sőt még a házából is kipusztítja a rosztat.

Ha valaki maga meg nem tudja itélni, hogy minő újságot járasson, vagy könyvet vegyen meg, találkoznak minden községben értelmes, becsületes és vallásos emberek, kik tudnak jó tanácsot adni, csak ne rösteljünk az okosabbak tanácsán járni, mindjárt másforma könyvek kerülnek a mester-gerendára, és nem kell a jólelkű embernek félni, hogy a rossz könyvek észrevétel nélkül megvesztegetik lelkét, azonfölül még az az érdemünk is lesz, hogy a rosznak utját álljuk, a jót pedig terjesztjük, mert habár gomba-módra szaporodnak is napjainkban a rossz-irányu, és népet-rontó olvasmányok, hála Istennek, a jónak sem vagyunk szűkében, van mit olvasni és miből tanulni, és még több is lesz, csak bírja a mester-gerenda.

Hiszen — ha mi katolikusok egyetérténék — a mennyien vagyunk mi, egygyéolvadva sokat tehetnénk. A sok közül csak egy példát hozok föl: a legszegényebb ember is, ha egyebet nem is vesz meg, egy naptárra csak kiszorítja a néhány krajczárt; de ha megnézzük sorba a mester-gerendákat, be sok helyen találunk rossz haszontalan naptárakat, pedig azon árért lehetett volna jó-irányu katolikus-szellemű naptárt is venni, de mikor még arra sines figyelmünk, kidobjuk a pénzt akármily haszontalanságért...

Ezen a bajon is könnyen lehetne segíteni, ha a nép jóakarói, igazi barátai, a lelkipásztorok meghozatnák hiveiknek a jó katolikus naptárakat, hogy azt helyben, és biztos-kézből kapná a nép, bizonyára, ily eljárás mellett, a nép nem venne más naptárt.

Ugyanezt kellene tenni a néplapok megrendelésénél is, a népet oktatni és felvilágosítani kell, mert magára-hagyatva, vagy mások által elesábitatva öntudatlanul megy a veszedelembé.

Az olvasási kedv naponkint terjed a nép között, nemcsak városokban, de faluhelyeken is az értelmeseb-

bek társaságba állanak, és „Olvasóköröket“ alakítanak; hogy azonban az ily olvasókörök céljaiknak megfelelőjenek, és nehogy a nép erkölcsi romlása iskolájául szolgáljanak, multhatatlanul szükséges, hogy az olvasmányok megválasztásában, vallásos és becsületes emberek tanácsát kövessék.

A jó olvasmányokról levén szó, említés nélkül nem hagyhatom azt, hogy még most sem tudja sok katolikus-ember azt: hogy Pesten majd egy negyedszázad óta áll már és buzgón működik a „Szent-István-Társulat“, mely idő alatt annyi jó könyvet adott már ki, hogy abból minden jóra való ember mester-gerendájára jutna bőven; hogy azonban ezek helyét rossz nyomtatványok foglalják el, a magunk gondatlanságának tulajdoníthatjuk, mert ha mi lelkesebben karolnánk föl a Szent-István-Társulat ügyét, a Társulat tagjainak számát megtízszerezhetnők, és ha tízszeres erővel rendelkezhetnék a Társulat, mily bámulatos eredményeket lenne képes felmutatni. Így is a 3 forint 15 krajczárnyi évi díjért, melyet minden tag fizet, háromszoros értékű jó könyveket kapnak évenként. Ezt kellene csak a becsületes katolikusokkal megértetni, és meg vagyok győződve, hogy ezekkel szaporodnék a Sz.-István-Társulat tagjainak száma, mert nem hiszem, hogy találkozék bármily kis falu is hazánkban, hol nem akadna legalább egy értelmes és jómódu gazda, ki jó könyvekért, melyeknek még unokái is hasznát vennék, sajuálna vagy nem birna évenként kiadni 3 forint 15 krt. — Ha csak mindegyik plebános egyet nyerne meg hivei közül a Szent-István-Társulatnak, ezekkel szaporodnánk, csak hogy lelkesedni kell tudni a jó ügyért, és annak kell jó példával elüljárni, ki a nép vezére és atyja magasztos hivatalát viseli, ámde fájdalom, ezek közül is alig minden második tagja a Szent-István-Társulatnak...

Míg azok, kik a népet oktatni és vezetni vannak hivatva, sem maguk nem pártolják a jó-irányu irodalmat, sem annak terjesztése körül nem buzgólkodnak, addig ne is reméljük azt, hogy népünk jó-irányu olvasmányokkal lássa el magát. Pedig nem lehet megmondani, hogy népünk hit és erkölcsi életére nézve mily nagyfontosságú kérdés az, hogy: „mi van a mester-gerendán?“

Gyurinka Antal.

## Ne kísértsd az Istent.

— Beszély, francziából szabadon fordította Csáka Sándor. —

(Folytatás.)

Anna haragja tetőpontját érte; a vér arczába szökött és fenyegető szitokba tört ki:

— Hogyan? önt meglopni? én, önt meglopni? Oh alávaló! Azonnal hordja magát, mert tulajdon szavai szerint, mint kutyát dobatom ki? Ön színe elé merészel jönni, hogy házamat rágalomteljes vádával bepizsokítsa? Távozzék, mondom, mert csengetek, és akár tetszik, akár nem, találok módot, hogy kijusson!

— Hallgasson, kiáltott fel Margit nyugodt méltó-

sággal, ne tetézzon igazságtalanságot erőszakkal. Ne is gondolja, hogy szemrehányással akarom kivinni azt, mit kérésimmal kieszközölni képtelen vagyok.

Nem... halmozzon bár kincseket össze előttem, nem fogom szegény, de becsületes kezemet azok átvételével beszennyezni. Tartsa meg pénzét és bűnös öntudatát! Tűrni fogok elszántan, de szenvedéseim közt, bármily súlyosak legyenek is azok, vigaszul fog szolgálni azon gondolat, hogy jobbnak, becsületesebbnek

tarthatom magamat egy nemes urhölgnél, ki nem tartotta alávaló gaztettnek egy egész családot a nyomor örvényébe sodorni!...

Anna nem volt többé képes Margit vádjai- és szemrehányásaival szembeállni csak vadul szikrázó szemei tanuskodtak a rettenetes haragról, mely keblében dult. Mindazonáltal nem mert cseppet, félvén, nehogy háznépe előtt meggyaláztassék, s így kénytelen volt tovább hallgatni a fiatal nőt.

— Ne feledkezzék meg, mondá emez, nagybátyám végrendeletének határaitól; ha gyermekei korábban mulnak ki e világból, mint az enyimék, összes birtoka gyermekeimre száll. Ilyképen, ha az Urnak tetszik, még életében birhatnám egész vagyonát.

Margit eme szavaira Anna gunymosolyra fakadt, és vonásainak oly kifejezést adott, mintha nagy gondtól, nagy teherből szabadult volna meg.

— Asszony, mondá határozottabb hangon, ön ész nélkül beszél, ismételve mondom, önnek megzavarodott az esze; és most midőn ezt látom, készséggel megbocsátok önnek mindent, mit ellenem vétett. Tehát örültségében azt véli, hogy két nyomorult gyermeke tul fogja élni kedves magzatimat, kik oly szép és viruló egészségben vannak? Esztelen!

— Asszonyom, felel a szerencsétlen anya, az, ki szívem legtitkosabb ohajait ismeri, tudja, hogy megbocsáthatlan véteteknek tartanám kedves ártatlan gyermekei valamelyikének halálát kívánni. Oh nem! ezt nem tehetem! Adja az ég, hogy számos utód szolgáljon vénsége támaszául! De asszonyom! miért tartja lehetetlennek, hogy a gazdagokra is nehezedjék az Isten büntető ostora? Vajjon csak a nyomorultakat szokta az Ur sújtani? Nem félti gyermekeit?... Hát nem szereti őket? Ime én szegény anya gyakran rettegés közt sórítom szerető keblemhez szegény két szenvedő magzatomat, mert borzadok a csapástól, mely vészterhes felhőként nehezedik szegény országunkra, iszonyu aggodalom száll meg, ha meggondolom, hogy e vésznek gyermekeim is áldozatai lehetnének.

Anna valamennyire visszanyerte nyugodtságát, mióta Margit megszünt őt vádolni. Midőn ez szavait bevégzé, mondá:

— Ti csöcselék nép mindig Istenről beszéltek, mintha csak ez által segítve volna rajtatok. Igaz, hogy e gondolat némi vigasztalást tölt el benneteket, de azért az mit sem változtat a dolgon. Különben ismételve mondom, gyermekeim épen nem állanak oly közel a sírhoz, mint talán gondolja.

— Asszonyom, asszonyom! felsóhajt a másik, sógornóm, ne káromolja az Istent. Számos család élt még pár hónap előtt, és többen talán hasonlóképen nyilatkoztak kicsinylőleg az isteni Gondviselésről: most pedig elsöpörte, kipusztította őket az irgalmat nem ismerő kór, és mostanig emlékek is alig maradt meg.

E látnoki nyomatékkal kimondott szavak nem téveszték el hatásukat. Anna elhalaványodott, és megilletődött hangon kérdezé:

— Mily csapás? mily kór?

— Asszonyom! Istenemre! ön nem igen szeretheti gyermekeit; mert ha szeretné őket, akárhányszor szívéhez szoritotta, megölelte, megcsókolta volna őket,

minden módot felhasznál vala, hogy megóvja őket a rettenetes járványtól, a cholérától...

Alig végzé be Margit szavait, midőn borzadás szállotta meg a büszke Annát és arcát halálsápadtság borította. De ez csak pillanatnyi volt, mert összerendezte, és mintha szégyenléné magát gyöngeségeért, visszaerőszkolta nyugalmát és bátorságát. Majd az ajtóra mutatott, eszengett és mondá:

— Utolszor kérdelem, akar-e színem elől távozni vagy nem?! Fájnak már füleim a sok panasztól.... Most takarodjék, mert... kidobatom.... Ne merészelje többé házam küszöbét átlépni.

— Megyek, szólta a távozó Margit, adja az ég, hogy az említettem csapás házát megkimélje. Istennek ajánlom, asszonyom!

Anna egyedül maradt gondolataival. Margit távoztával újra és újra vonult el lelki szemei előtt az egész jelenet, újra és újra esendültek meg füleiben Margit ünnepélyes hangon ejtett szavai. Még hallani vélte: „Számos család élt még pár hónap előtt, és mostanig emlékek is alig maradt meg.” Minden módot felhasználta, hogy e gondolatot fejből kiűzze, de hasztalanul. Csengett... várt... de a szolga nem jött. Ismét eszengett s kevés vártatva belépett Péter, de külseje oly különös, arca oly halvány, egész megjelenése oly bátortalan és aggasztó volt, hogy Anna halálos ijedéssel felkiáltott:

— Az Istenért Péter! mi baj? szólj! miért vagy oly halvány?

— Asszonyom, válaszol a szolga komor, szomorú hangon, nem merem megmondani, mily iszonyu szerencsétlenség fenyeget bennünket.

— Szólj Péter! azonnal szólj! én, urnád parancsolom! monda Anna lázas izgatottsággal.

— Asszonyom, szomszédságunkban van a cholera Schenkwitzéknél. Még ma reggel beszéltem Lajosival, és most halva fekszik.

E rémhíre borzasztó sejtelen szállotta meg Annát, eltávoztak fejből a hiru, világi gondolatok, és az oly sokáig elhanyagolt anyai szeretet egész hevében tört ki. Összetette két kezét és könyvelt szemekkel felkiáltott:

— Istenem! hol vannak gyermekeim. Az égre Péter, siess, vezesd ide gyermekeimet. Jöjjön a nevelő és szobaleány!

— Asszonyom! felele Péter még szomoruban, a gyermekek játszanak a kertben, és mint látszik, jó egészségnek örvendenek, ide fogom őket vezetni. De mi a cselédséget illeti, az úgy megrémült a szakácsné jajveszékletétől, hogy egytől-egyig megfutamodott.

Könnyen képzelheted, kedves olvasóm. Anna szorongatott helyzetét és haragját, midőn látta, hogy a megszokott szolgálatot nélkülözni kénytelen. De bátortotta őt azon tudat, hogy gyermekeit nem érte a kór.

Pár percz múlva vidáman toltak be a szobába gyermekei, örülve, hogy anyjok maga elé bocsátotta őket. Csak Nándor, Anna legidősb fia volt szomorú, és szokása ellenére utolsó érkezett meg. Soha sem szorítá még Anna gyermekeit oly hevesen szívéhez, mint ez alkalommal, de észrevevén elsőszülöttje sápadt arczi-

nét és szomorú tekintetét, megrendült egész valójában és rettenetes sejtelenül kizökkentve kérdezé:

— Beteg vagy, kedves gyermekem?

— Nem anyáskám, felele Nándor, de fülem cseng. Tengernyi szikrát látok... ah!... most szenvedek!...

Anna örült sebességgel rohant az ajtó felé, és kiáltott a szolgának, ki csakhamar ott termett.

— Péter, mond, Nándornak choleraja van... Gyorsan, szaladj orvosért. Küldd hozzám valamennyit, kít előtalálsz; különösen el ne feledd Browne urat. Keríts nekem nöcselédet is. Az égre kérlek, Péter, fuss egész erődből, gyermekem életéről van szó! fuss, és gazdagon foglak megjutalmazni!

A szolga eltűnt és Anna gyermekei körébe tért vissza. De mily fájdalmas vészszikoltást hallatott, midőn fiát a földön elterülve találta! Mereven és mozdulatlanul feküdt szegényke, majd göresösen vonaglott, és mélyen beesett szemeivel bucsút látszott inteni szerencsétlen anyjának.

Oh ha láttad volna, mint borul az anya halállal küzdő gyermekére, mint áztatja forró könnyeivel szeretett kisdéde eltorzított vonásait, mint illeti esőkaival a beteg megkéült ajkait és törekszik lehelletét a haldokló testébe erőszakolni; ha jelen lettél volna, mint veszi ölébe beteg magzatát és örült kétségbeeséssel körülrohan vele a teremben, mintha a nyomában levő haláltól menekülni akarna; ha hallottad volna kindulta kebelének borzalmas fohászait, az örült fájdalom rettenetes jajaiba vegyülni: nem kétem, kedves olvasóm, életed felét ajánlottad volna fel, hogy megszabadítsd a szegény anyát halálos gyötrelmeitől. De jaj! A halál nem ismer irtalmat, a halál nem hátrál az anyai szeretet előtt sem. Hiába szoritá Anna kedves kicsinyét dobogó kebléhez.

hiába áztatá könnyeivel merev tagjait: a gyermek jég-hideggé lőn, orezái beestek, kis ujjai, melyekkel oly szeretetteljesen simogatta olykor kedves testvéreit, meg-megmerevültek, szemeiben kiapadt a könnyek forrása, s azok mindinkább üvegszint vettek fel és elsötétültek, homlokán a halálverejték cseppjei tüntek fel. De Nándor nem veszté el eszméletét és szomorú tekintete vigasztalni látszott anyját. Most kristálytisza hangon felsikoltott:

— Víz, víz! szomjazom!

Anna sietett gyermekével a konyhába, hogy eleget tegyen ohajának és vízzel telt poharat tartott égő ajkaihoz. Azután pedig visszasiete többi gyermekeihez folyton növekedő fájdalom- s aggodalommal.

Szorultságában észre sem vette a többi gyermek jajveszékését. Sőt midőn hozzá simultak, ruhájába kapaszkodtak oltalmat keresendők nála, keményen visszautasította őket. Fájdalmában rémképeket látott. Ugy tűnt neki, mintha kaszás esontváz üldözné őt, alkalmas pillanatot lesve, hogy fiának fejét levágja. Még gyermekei érintésétől is rettegett. Végre kimerülten egy szőnyegre rogyott drága terhével, s anya és fiu, teljes öntudattal ugyan, de mozdulatlanul feküdtek egymás karjaiban. De ez csak eleje volt azon borzasztó fájdalomnak, mely őt fenyegeté: a kis leánykák egyike közeledik hozzá, és panaszos hangon mondá:

— Mamám, édes mamám, jaj az én fülem is cseng, én is rozsul érzem magam. — s a kedves teremtés anyja mellé hevert le a szőnyegre.

A fájdalmas anya kimondhatlan szeretettel tekintte leányára, átkarolá őt, szívéhez szoritá és fekvő maradt beteg gyermekei közt, a többiek pedig hozzá simultak sirva és jajgatva. (Vége következik.)

### A vizáradás Romában.

Roma 1870. dec. 31. Ugy látszik, hogy mióta az olasz kormány uralkodik a keresztények fővárosában, csapásra csapás következik. Szeptember 20-ka óta, midőn az olaszok Romát elfoglalták, a szomorú, leverő események egész láncolata következett be. Ekkor az év vége felé az Ég oly áradással látogatta meg a várost, minő három század óta (1598.) nem volt. Ha az 1870-ki év az okból is feledhetlen marad a romaiak előtt, hogy a pápa ekkor fosztatott meg — reméljük rövid időre — világi uralmától, kétszeresen emlékezetes marad ezen esztendő a roppant vizáradás és ez által előidézett kiszámíthatlan károk által. T. i. a déli vidékeken szokásos bő esőzések a karácsoni napokban oly nagyok voltak, hogy a Tiber folyó fenyegetőleg megáradott. Karácson utáni kedden már több uteza egészen víz alatt állott. De minthogy ez majdnem minden esztendőben szokott történni, a rémület ekkor még nem volt általános; a Ripetta-utezában, mely a Tiberfolyó közelében vonul el, az emberek házaik előtt és az ajtóknál még jó kedvvel eszegettek, és esti 11 óra felé aggodalom nélkül kivántak egymásnak jó éjszakát. De biz az nem lett „jó éjszaka.“ Éjjel után 1 óra tájban az egész uteza hosszában szivszaggató jaj és segélykiáltások hallatszottak; a rémülés annál nagyobb volt, mert az előtűnő víz nagy nyomása által a gázlámpák mind elaludtak; a nagy sötétségben mind a menekülés, mind a segélyhozás nagyon nehéz volt. Az árvíz percéről-perczre fenyegetőbb lett, a város

felső részében a toló hullámok egyik utazát a másik után özönlötték el. Segítség után kiáltott mindenki: asszonyok, férfiak, gyermekek; a sötétségben életveszélylyel járt a nagy erővel előre törő hullámok közt a mentést csak meg is kísérteni. Teljes elismeréssel tudatjuk, hogy az olasz katonaság a veszélyben levő lakosok megmentésére minden lehető elkövetett.

Midőn másnap reggel 7 $\frac{1}{2}$  órakor kimentünk, a sz. Apolináris-tért a víz már több lábnyira ellepte volt. A közellevő Navona-tér még száraz volt; de az idevezető utezákban a vizáradat már előretört. A Corsoban, Romának ezen legdíszesebb és leghosszabb utezájában közel két ölnyire emelkedett a víz. Itt, hol rendszeren a hintók és gyalogjárók roppant sokasága özönlök, megdöbbszent halálesend uralkodott; elképzelhetni, hogy a pompás boltokban és gazdag kirakatokban a víz mily borzasztó károkat okozott. Itt-ott néhány sajka uszott a sárga hullámon, hogy a házakba szorultaknak élelmet vigyenek. Az evezők csapásaira az emeletekben megnyíltak az ablaktáblák, s a benlevők kenyérért kiáltottak. — Tudni kell, hogy romai szokás szerint mindenki a sütőtől látja el magát napról-napra kenyérral, tehát e nélkülözhetlen tápszerből készlet egyik hában sincsen. A víz oly gyorsan jött, hogy a családoknak nem is volt idejük magukat kenyérral ellátni. De arra sem volt idő, hogy földszint az árukból csak a legbeesebet is biztonságba helyezhették volna; mindent martalékkul oda kellett engedni a

borzasztó vizelemnek, alig volt idő, hogy az emberek pusztá életüket megmenthessék. Hogy mily tömérdek selyem, posztó s egyéb szövetek, aranyművek, képek stb. veszték el, nehéz volna most még megmondani, de annyi bizonyos, hogy a kár milliókra megy. A víz nem is csupán ide, hanem a városnak minden alantabb fekvő részében elterjedett.

Midőn haza akartunk menni, a mi utczánkat is már vízzel borítva találtuk; kocsin nagy nehezen elhajtattunk az Anima nevű intézetbe, hol a templom második lépcsőjéig ért már a víz.

Házunk tulsó oldalán még szárazon lehetett kimenni. Rövid ebéd után a száraz utczákon előrehatoltunk az angyalhid

felé, hogy a folyót láthassuk; közel ugyan nem juthattunk, de a magaslatról mégis jól láttuk, a mint a víz borzasztó erővel folyvást előre tör. Nagy kerülések után eljutottunk a harmadik hidig, melynek Ponte Sisto a neve. A víz-hullámok roppant tömegekben rohantak előre, és oly iszonyu erővel ütődtek a hid erős kőoszlopaiba, hogy minden pillanatban attól féltünk, miszerint a víz ereje magát a hidat is elsodorja. Rémmület fogott el bennünket, mintha csak a végítélet napja akarna bekövetkezni, és önkénytelenül is fölfohászkodtunk: Irgalmazz uram! mert elvesztünk!

(Vége következik.)



Francia foglyok Németországban.  
(L. „Vegyések.”)

### Levelezés.

**Forrófalva** (Oláborországban) 1870. végén.

Nem a mostani magyar anyahon határán van e régi falu, melynek eredete oly régi, hogy a legidősb ittszületett öregek sem tudnak róla valami bizonyost mondani; hanem az egyesült moldva-román fejedelemség bákói főkerületi törvényhatóságában, az alsó-besztercei alkerületben, a Szeret folyó nyugati partján, a Kárpátok kisebb hegy-ágainak oldalán fekszik, oly helyen, honnan a Szeret-folyó közelében levő országuttra és az új vasuttra szép kilátás nyílik; e vidéken a Kárpát-hegyágak aljai szőlőkkel borítvák, s nem csekély hasonlatossága van a helynek a mátra-aljai hegységekkel. Emberi emléket meghaladó idő

óta lakja e helyet a „és á ng ó-m a g y a r s á g.” (Lásd „Magyar Akad. Ért.” 1847. februári VII. év II. sz. 23. lap.)

Itt egy tágas mező közepén van egy délre fekvő és arra kissé lejtő hegyhát oldalán, a lakosság emlékét meghaladó és e honban tudomásunk szerint a legrégebb római kath. sirkert, és annak közepén áll a sz. Márton tiszteletére — ki tudná mikor épült szentegyház; e sirkertbe temetik a forrófalvi és n. pataki fárák hívei halottjaikat; itt állott évszázadok előtt Forrófalva, honnan a tatár-ralbás miatt menekültek a hegyek aljaiba, hol némi menhelyül szolgáltak az akkori erdők.

Az említett szentegyház a legerősebb tölgyfából mesteri-

leg faragva, és kitűnő csinnal összeállítva épen úgy áll az egyszerű kőalapon, mint mikor összerakták. — benne szent Márton oltára már újabb mű; de egyszerű festvénye csak fehér és fekete színben áll, s az eltűnt rokonokat gyászolja.

Szent Márton képe püspöki süveg-, palást- és pálczával esinosan van kiállítva újabb időkben.

Itt szokta kitűnő buzgósággal ünnepelni sz. Márton napját e vidék több szomszéd falvaiban manapig élő esárgó magyarság; itt emlékszik különös buzgalommal őseiről, itt imádkozik éretlenül, akármily zordon idővel és hőzivatarral kelljen sz. Márton napján daczolnia, és többnyire kün a szabadban; mert a régi szent hajlék akármint zsufolva sem fogadhat be többet 300 egyénnél; kedvezett ez évben különösen e buzgóságnak az időjárás is, mert oly fölséges, meleg és tiszta nap volt, mit valóban a kikelet vidámságához méltán hasonlíthatni; a mezőn apró virágok diszlettek, az ut száraz, de nem poros volt.

E nap reggelén meglepő volt látni, mikép hullámoztak a távolabb falvakból is buzgólkodóink a hegyoldalokon lefelé sietve, s a szent hajlék és sírkert körül csoportosulva, nehogy a nap rövidsége miatt ez ünnepélyről elmaradjanak.

Tíz óra táján a mező már fehérett a buzgólkodó népsereg-től, mikor a magasabban fekvő Forrófalváról kereszt s lobogók alatt kezdett hullámozni a népsokaság, lélekemelő énekszóval dicsérvén az Ur Istent, a minden-szentek letenyéjét énekelve többszörösen ismétlé: „Szent Márton püspök Krisztus szolgálja könyörögj érettünk!” — Mikor e szent körmenet a sírkerthez közeledett, akkor hullámozt Nagypatakról még számosabb buzgó népsokaság, szintén kereszt-lobogók alatt, néhány percz múlva tele volt a sírkert, s több ezernyi keresztjeit már élő alakok lepték el, tömve volt a sz. hajlék is, hova mindenki szeretett volna bejutni; de nem lehetett, ekkor megzendült a „Jöjjél Szentlélek-Isten” magasztos énekünk, melyből két szakasz eléneklése után — melyet könyvesordultig nevelt a több ezernyi buzgólkodó nép-ének esodálatos öszhangzása — föllépett az egyházi szónok és fölolvassa a sz. Márton napi evangéliomot, e szavakat tűzte ki alap igékülj: „Meglásd, hogy a világosság, mely benned van, setétségge ne legyen.” Kezdetben népszerű tiszta szónoki szabatosággal sz. Márton életét rajzolta, mikép világoskodott ez Isten embere katonai pályáján, s arról Jézus intése által az apostoli életre térve, mikép tündöklött a kereszténység között? élénken előadta, mikép ragyog ma is szentült szelleme közöttünk? Fölserkentvén a nagyszámu hallgatóságot az első részben, az üdvözítő hit világának követésére, másodikban annak be nem setétítésére ébreszté hallgatóit, s az erény követésére és a vétkek irtására buzditva ezen üdvöt szomjazó népet. A szent tanítás alatt a legnagyobb figyelem és esend uralkodott, nem egy köny gördült le agg és ifju arezon, kik látták, bizonyosságot tehetnek ez ájtatos jelenetről.

Ezután elkezdette a bogdánfalvi lelkész az ünnepélyes sz. misét, melyet ismét eme népbuzgó énekünk zendített meg: „Jertek keresztény lelkek” s a ráözönlött több ezernyi néphang ismét könyekbe lábbadoztatta sokak szeméit — elérzékenyülve, ezen egyszerű, de ritka buzgóságtól.

Az áldozat alatt kün a többi lelkiatya imádkozott a buzgólkodók holtjairért, több helyen a sírhantoknál imádkozó hivatással. Az áldozat végén pedig ünnepélyesen énekeltek „Liberat” minden megholtakért, és a „Requiescant in pace” után esendesen oszlani kezdett a néptömeg hazafelé.

Meg kell említenünk azt is, hogy a nép többnyire egy ingben, s a fiatalság, főkép a nőnemiek mezitláb egy k a t r i n e z á-

ban <sup>1)</sup>, minden lábbeli nélkül siettek hazafelé, az öregebb férfiak és nők egyetlen s z o k n y á b a n <sup>2)</sup>, vagy csak derékig érő báránnyőr-bundában hallgatták és várták végig a szertartást.

Igy végződött szent Márton-napja öt szomszéd lelkész szolgálata mellett, ugymint: a forrófalvi, klézsei, bogdánfalvi, bákói és kalugeri r. kath. lelképásztorok buzgó közreműködése folytán. Nem hiányoztak itt a szokott imák ő Szentsége IX. Pius szentatyánkért, püspökünkért, fejedelmünkért, a békeségért és az egész világ örök üdvösségeért, s ez életbeni boldogságért.

E sírkert és környéke arról is nevezetes, hogy az 1788. 1789. 1790. hadjáratban épen husvét-napján e kápolna körül ütöttek rá a törökök a buzgólkodni készülő ausztriai katonákra, sok adat száján forog a népnek ma is a huszárok élezes esatépátéjáról; él ma is egy öreg molnár, ki a bogdánfalvi magaslatokról anyjával nézte a tüzes harezot, míg sikerült a huszárságnak üzőbe venni és elkergetni az ozman sereget.

A buzgólkodó nép számát 3—4 ezerre számíthatni.

Etelközl. <sup>3)</sup>

## Világító-torony a keresztény élet tengerén.

Január.

### III.

Kezdi még ma jámborul élni! Nem esztelenség-e, csak akkor kezdeni akarni, midőn már végezni kellene azt? — Ha már ifjúságában jámbor valaki, ez sokkal kedvesebb áldozat az Isten előtt, mintha azt később gyakorolja.

Csak azért jöttél e világra, hogy úgy élj, miszerint azt szentül hagyhassad el.

Ha a bünt ki nem irtod életedből, úgy téged fog az kiirtani az élők sorából.

Nagy bölcsesség, valamit adni, minek értéke nincs, hogy az adó mindent megnyerjen.

Az Isten az, ki a népekbe engedelmisséget lehell és a lázadás szellemét visszatartja.

Nincs bölcsesség, nincs okosság, nincs tanács az Isten ellen.

Az igazi bölcsesség onnan fölülről jő, nem pedig a csalóka körülményektől.

### IV.

A tevékenység egybekötve Istenbeni bizodalommal legyőzi a legnehezebb akadályokat.

Ne légy esüggeteg, ha az Ur téged várakoztat; hiszen az ő gondoskodása az egész világra kiterjeszkedő.

Nagy szerenese gyakran erősebb vállakat kíván, mint a nagy szerenestlenség.

A legveszedelmesebb emberek a kétszintiek.

Mindent azért gondolj és tégy, hogy Istennek tesse! E jó szándék nélkül minden jó eselekedet jutalma odavan.

Ne aludjál tovább, mint szükséges; mert az idő drága és visszavonhatlan.

Mily dőre a világ, mely a mennyet egy kis darabka földért oda-adja!

Karcsu Arzén.

<sup>1)</sup> A müncheni „Codex” szavai. — <sup>2)</sup> Ugyanott.

<sup>3)</sup> Buzgón kérem t. ügytársunkat, hogy az ottani magyarokról lapunk t. közönségét gyakrabban értesíteni sziveskedjék. Szerk.

## HETI KRÓNKA.

Pest, jan. 21.

(—88—) A kath. autonomia albizottsága, mely a szervezési javaslat kidolgozásával megbízott 27-es bizottság kebeléből kiküldetett, a karácsoni szünet után újra fölvette munkálkodása fonalát, sőt mint hitelesen értesülünk, a kalocsai érsek ő excellentiája lakásán és elnökleite alatt munkálkodását be is fejezte. Szilágyi Virgil ur felolvasván a szervezkedési javaslatot, melynek szövegezésére őt a 9-es bizottság felkérte, az rövid eszmecsere folytán, néhány lényegtelen módosítással, elfogadtattott. Ma 21-én már a 27-es bizottság tanácskozásai fognak kezdődni. Tekintve azon körülményt, hogy az előterjesztett szervezkedési szövegezés tetemesen megkönnyebbíti a tanácskozások folyamát a meghatározások világos és szabatos jelleme által, nem is említve annak törvényhozási és irodalmi becsét, mely a szerző urat a condicálásban, mint mestert, mutatja — igen, ezen fontos körülményeket számbavéve, alapos reményünk lehet, hogy a 27-es bizottság is néhány ülésben könnyen át fog mehetni.

**Országgyűlésünkön** legközelebb érdekes mozzanat fordult elő. Ismeretes t. olvasóink Beust bécsi birodalmi kancellár azon törekvése, hogy birodalmunkat a közhangulat ellenében a burkussal való szövetségbe belesodorja. Ez különösen nálunk Magyarországon rossz vért szül, mert a burkus barátságától semmi jót nem remélhetünk. Az országgyűlésen Stra timirovics képviselő interpellálta a magyar kormányt ezen szövetségre nézve.

T. i. tekintettel a külpolitikában beállott fordulatra, mely a belpolitikára is befolyással van, interpellálta a miniszterelnököt a Poroszország és Ausztria-Magyarország között a prágai béke megszüntetése és a Beust és Bismarck között váltott jegyzékek által létrejött szorosabb barátság ügyében. — Tekintve, hogy a jegyzékváltásban a német érdekek, mint főindokok, hangsúlyoztattak; tekintve, hogy Magyarországra és a vele összekapcsolott országokra a pangermanismus növekvéséből nagy veszély háramlik; tekintve, hogy oly alkotmányos állam, mint Magyarország, egy abszolút katonai hatalommal kötött szerződésben lehetetlen, hogy demokrat fejlődésének támaszát lelje; tekintve, hogy az osztrák-porosz szövetség, ha csakugyan létrejön, távol sem fogja az európai békét biztosítani, sőt ellenkezőleg a francia-orosz szövetség szükségképeni létrejöttét eredményezve, ezáltal lételünkét veszélyezteti; tekintve végül, hogy a szabad Magyarország természetes szövetségesét, a szabad francia népet, mely iránt Magyarország „nemzetiségei” a legűszintébb rokonszenvvel viseltetnek, ezáltal teljesen elidegeníti és Franciaország hősies védelmére nyomást gyakorolhat: kérdi a miniszterelnököt, vajjon a magyar kormány befolyásával jött-e létre e közlekedés s minő hordereje van valóban?

Hajlandó-e a kormány az e szövetség folytán tulsulyra jutott pangermanismus veszélyeit elhárítani Magyarországról és népeiről, s végül ha e szövetség elháríthatlan, hajlandó-e oda működni, hogy abból a francia szabadságharcra hátrány ne háromljék s illoyalis pressiót e küzdelem kimenetelére ne gyakoroljon? kívánsiák vagyunk, mit fog a kormány ezen egyenes föl hívásra válaszolni.

**A francziák ügye** a jelen pillanatban ugyszólván kétségbeejtő. Bourbaki a svájci határokon a legjobb kilátással üldözte Werder német tbk. hadát; a szerenese itt is megfordult.

Bourbaki egy sürgönye jelenti f. hó 17-ről, hogy esapatai főtámadást intéztek és kísérletet tettek megkerülni az ellenség balszárnyát, mely alkalommal azonban a kerülő esapatok jutottak fenyegető helyzetbe; esapataink csak állásaikat voltak képesek megtartani. Az ellenségnek rettenetes tüzésége van s mindenfelől erősítéseket kapott, ennek folytán szilárd állásában ellenszegülhetett a mi erőfeszítéseinknek, ámbár csak védeleg viselte magát. Az időjárás borzasztóan rossz, az előrenyomulás igen bajos, mi arra indított engem, hogy visszavonuljak a csata előtti reggel elfoglalt állásainkba.

Azóta Bourbaki folyton visszavonul, s hihetőleg Garibaldi-val igyekszik egyesülni, ki mintegy 40,000 emberrel alig egy napi járásnyira van tőle.

Éjszakon Faidherbe tábornokot, ki egy ideig folyvást előnyomult, szintén megverték a németek és visszavonulásra kényszerítették.

Chaney tábornok a Loire-hadsereg főparancsnoka szintén roppant vereséget szenvedett, s nyugatra a tenger felé nyomult.

A francziák 4 mitrailleuset, 8 ágyut és 1500 embert vesztek, foglyot egyet sem. A visszavonulás rendben és szokásos katonai szabályok szerint történt. A poroszoknak vesztesége foglyokban 300, halottakban 3000. E szám azért oly nagy, mivel a francia tüzéséggel szálítak szembe. Az időjárás pompás, de hideg volt. Katonai szempontból a csata kedvezőtlen volt a francziákra nézve. Holnap alkalmasint ismét véres napunk lesz. Chaney tábornok betegeskedik, de úgy hiszik, hogy ennek daczára a sereg élére fog állni. A loirei sereg balszára jelenleg Alençonnál van, hol jó védő állomást foglalt el.

Párisból a francziák szerencsés kirohanást tettek; de ha felszabadító sereg nem érkezik a főváros alá, eredménytelen marad a párisi hadsereg minden erőlködése. A poroszok folyvást lövik Párisot, és itt iszonyu károkat tesznek; magától értetik, hogy sok fegyvertelen ember is áldozatul esik.

Vilmos burkus király elunván várni a bajor kamra szavazatát, de egyszersmind meg akarván azt is mutatni, hogy neki, ki a koronákat részint az Ur asztaláról, részint mások fejről szokta sajátkezűleg fejére nyomni, nincs szüksége a nép képviselői belégyezésére, a német esászárság elfogadását tárgyzó proclamatiója után f. hó 18-án Versaillesban a tükörteremben a fejedelmek és ezredek képviselőinek jelenlétében német esászárrá kiáltatott ki.

A berlini parlament a királynak proclamatiójára, melyben a német esászárságot elfogadja, egy alázatos feliratot fogadott el a lengyel képviselők kivételével, akik ellene szavaztak.

A esászárrá-kikiáltás jan. 18-án Berlinben kiragasztott az utcákon. A város zászlókkal van disztve. Az urakházából, követekházából és községi képviseletből alakult deputatió tiszteltett a esászárnénál.

A conferentián jelenlevő meghatalmazottak egyhangulag fogadták el Granville lord indítványát, hogy a conferentia 9 napig elnapoltassék, mert akkorra Páris mindenesetre (?) elesik s így a francia kormány megjelenésének a conferentián semmi sem állja útját.

## Vegyések.

**Képmagyarázat.** Országszerte a legélenkebb részvét mutatkozik a francia foglyok sorsa iránt. Gazdag, szegény adakozik számukra, a mint valakitől telik. Mai képünk a Németországban elhelyezett francia foglyokat tünteti föl. Szolgáljon az figyelmeztetésül a szerencsétlenek iránti felebaráti szeretet gyakorlására.

## Rövid hírek.

— Az egri főkáptalan az egri hatvani külváros 1-ső negyedében föllálandó kath. hitfelekezeti iskolára 6000 frtot ajánlott, s e célra már alkalmas ház is vétetett. — Pásztón pár közös iskolai hazafi törekvése és igazgatása folytán az iskolák iránti küzdelem szintén megkezdődött. Bartakovics érsek ő nagyméltósága a kathol. hitfelekezeti tanítók elmaradt fizetésének pótlásához 300 forinttal járult. — Perger János kassai püspök ur ő méltósága egykori plébániai hiveiről ismét megemlékezett. A nyíregyházi iskola alapjához, melyre mint egri kanonok 6000 frtot adott, közelebb 300 frtot küldött. — Szilváson az iskolaépület bővítésére és kijavítására az egri érsek ő mlga első részletül 600 frtot adott.

— Pesten a megyeházán egy megyei huszár lőtte magát agyon, ki lengyel grófi család sarja volt, neve Stadnieki, s 1849 ben magyar honvédkapitány volt.

— Budán 83 éves korában meghalt Széles György, ki az 1809-ki insurrekcióban mint lovassági főhadnagy szerepelt. Béke hamvainak!

— Bécsben 500 ládát koboztak el, melyekben a francziák számára szállítandó 13,000 darab fegyver volt.

— Pécssett a felnőttek számára rendezett tanfolyamban az alkotmánytant maga a főispán, Perczel Miklós adja elő.

— Az irgalmas-nének által gondozott kalocsai szentkeresztii kórházban a hivatalos kimutatás szerint 1870-ben gyógykezeltetett összesen 140 beteg, köztök 135 magyarországi, 5 külföldi, vallásra nézve 131 katolikus, 9 másvallásu, nemre nézve 78 férfi, 62 nő.

— Az idén Bécsből ismét zarándok-menet indul Jeruzsálembe. A ki részt akar venni, febr. 14 és 18-ika közt bejelenti magát a főügynökségnél (General-Commissariat des h. Landes, Wien, Franciskaner Platz N. 4.), hol vallásáról szóló hivatalos kimutatását bemutatja, és az utipénzt első helyre 500 ft, második helyre 440 frtot ezüstben kifizeti. Indulás Triesztből marcz. 4. délben. — Visszaindulás hazafelé april 13-kán, Triesztbe érkeznek april 23-án. Utközben a zarándokok menet érintik Görögországot, jövet Egyiptomot.

— Vettük a ft. zirez-czisterezi rend 1871-ki névtárát. A ft. Rezsces Antal apát ő nga vezetése alatt álló rendben van 93 tag, köztök 64 áldozár. Tanit 3 főgymnasiumban: Pécssett, Székesfehérváron és Egerben és ellát 14 plébániát.

— Hir szerint a budai kir. palotát meg fogják nagyobbitani. A mostani palota csak szárnyát képezné az egésznek; a fegyvertár ehhez hasonló szárnynyá alakíttatnék át, közepén pedig a kettős megfelelő középület kötné össze.

— A Dunán Csepel szigetén keresztül vasuti hidat akarnak vezetni.

— Beküldetett: Földjövödelmi adó Attikában a rendkívüli hadi költségek fődözésére görög forrásokból írta Abdya Asztrik sz. Ben. r. áldozár, főgymn. tanár. Ezen jeles szakismerttel írt mű kapható Pesten Aigner könyvkereskedésében. Ára 40 kr.

— Hirszerint Rajner Pál külügyér lemondását ő Felsége elfogadta.

— Temesvárt egy esizmadia mestert saját fia agyon akarta löni, mert az nem engedte meg neki, hogy egy szegény, de becsületes leányt nőül vehessen.

— Tala bér Hitelemző beszédeiből megjelent a II. egyházi évfolyam II. kötetének VII. és a III. egyházi évfolyam I. kötetének I. füzeté. E szerint már a III. 60-ives folyamból megjelent 12 iv. összesen 132 iv. A megrendelések kiadó nevére Nagy Kanizsára (Traupmann-féle házba) küldendők.

— Megjelent és beküldetett: „Népüjság könyve“ összeállítá Luga László a „Népüjság“ szerkesztője, népies beszélyekkel és egyéb tanulságos czikkekkal. Ára csak 10 kr. Ajánljuk a népbárátok figyelmébe. A megrendelések Egerbe a Népüjsághoz intézendők.

— Rómában, jan. 12. nyitattott meg az első protestáns templom. A bemenetnél következő felirat olvasható: „Szabad egyház a szabad államban!“

## Társulati értesítő.

**Kimutatás** a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről: Rogán Rajmund 6 frt 30 kr; Roídi Farkas brassói elemi főtanító 193 ft 12 kr; Gruzling Ferenc magyarországi pléb. 19 frt 45 kr; Huber János esperes, nádasdi plébános 69 frt 30 kr; Orosz Antal viski pléb. 38 frt 10 kr; Farao Simon szamosújvári káplány 34 frt 50 kr; Szabados Antal kalocsai papnöveldéi aligazgató 28 frt 35 kr; Schiefner Ede prépost, endrődi plébános 56 frt 70 kr; Palezer Kálmán gyöngyösi t. tag 75 frt 60 kr; Fehér Ferenc esztergami főszékes-egyházi karkáplán 140 frt 35 kr; Madarassy Lipót jászói prem. rendi kanonok 44 frt 10 kr; Santhó Agoston esperes 12 frt 60 kr; Lakner István vámosmikolai pléb. 105 frt 29 kr; Konkolyi Ambrus tapolezai esp. és pléb. 22 ft 5 kr; Kuncz László székesfehérvári püspöki titkár 170 ft 10 kr; Czompó Gábor kaposvári gymn. tanár 3 ft 15 kr; Supka Dezső pápai szent-ferenc-rendi házfőnök 37 frt 80 kr; Cserny Béla gyulafehérvári elemi főtanító 47 frt; Jeddy Fejér Nándor nagyváradai püspöki titkár 504 ft; Pintér Endre keszthelyi gymn. igazgató 22 frt 5 kr; Móth Endre Csepimből 22 frt 5 kr.

## Adakozások a Szent-István-Társulati házra: frt kr.

Möller Ede . . . . .	1 —
Pánczél Joachim Brassóból . . . . .	1 —
Széplaky Ferenc abaligetii plébános . . . . .	10 —

## Jótékony adakozások.

A chinai gyermekek megment. Balog Anna Valpórol . . . . .	5 —
A szentsír őreinek „Mindent Jézus sz nevében“ jelig. —	60
Csepimből Móth Endre . . . . .	51

## Szerkesztői mondanivalók.

J. P—ch V—r. urnak. A küldeményt köszönettel vettem, az ígérteteket kérem. Nem sokára magánlevéllel fogom Önöket fölkeresni. — Ft. Herits, Z. B. és B. uraknak: köszönettel vettem.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum“ nyomdájában 1871. (Barátok tere 7-dik szám.)